

Kwartel koningen succesvol

De Kwartelkoning blijft het voor de wind gaan. Net als in 2000-2002 werden ook in de afgelopen zomer weer twee landelijke simultane tellingen georganiseerd en werden in de meeste gebieden zoveel mogelijk vogels voor uitmaaien behoed. Dit project wordt samen met Vogelbescherming Nederland, de Dienst Landelijk Gebied en de Provincies Gelderland/Overijssel uitgevoerd, en wordt financieel ondersteund door het Ministerie van LNV. Het loopt vooruit op een nog te verschijnen Soortbeschermingsplan Kwartelkoning.

Hoewel de eerste vogels laat arriveerden (eerste waarneming op 9 mei, in 2001 en 2002 op 4 en 5 mei) nam het aantal roepende mannetjes eind mei en begin juni snel toe. Tijdens de eerste simultane telling op 30/31 mei werden er 148 gehoord; de tweede telling op 20/21 juni leverde zelfs 201 roepende mannetjes op. Op grond van de tot nu toe bekende informatie kan het aantal territoria voor Nederland in 2003 voorlopig worden geschat op 430. Daarmee komt 2003 naast 1998 (640-700) en 2000 (540-585) in de boeken als één van de beste seizoenen in de afgelopen decennia. De verspreiding kwam grofweg overeen met die in andere jaren, met grotere concentraties vooral in het Oldambt in Groningen (140 territoria) en in de uiterwaarden langs IJssel (47), Rijn (24) en Waal (39). Opmerkelijk was het uitgebreide voorkomen langs het Zwarte Water en de Vecht (14) en in Oostelijk-Flevoland (20). Het bijzondere aan die laatste plek is, dat diverse vogels in akkers met wintergraan en luzerne werden gehoord. Normaliter is het broeden in akkers vooral een Groningse aangelegenheid. Extra veldwerk in het kader van een gezamenlijk SOVON/Alterra-project leverde dit jaar ook voor het eerst meerdere aanwijzingen voor zekere broed-

gevallen op. Zo werden langs de IJssel bij Zutphen tijdens het maaien kuikens gezien, en werden op twee andere plaatsen langs deze rivier een alarmerend vrouwtje en kuikens gehoord. Naderhand werd op één van deze locaties (bij Zwolle) ook een vrouwtje met drie grote kuikens gezien. De trefkans om vrouwtjes met kuikens te vinden bleek echter bijzonder laag, zodat deze waarnemingen vermoedelijk slechts het topje van de ijsberg zijn.

In het Oldambt werd dit jaar in opdracht van de Provincie Groningen gekeken naar mogelijkheden om Kwartelkoningen te beschermen tijdens oogstwerkzaamheden. Tijdens de oogst van wintertarwe eind juli/begin augustus werden op zes verschillende percelen vogels met kuikens gezien, in leeftijd variërend van bijna vliegvlug (ruim 30 dagen oud) tot enkele dagen oud. De grootte van de kleinste jongen (zie foto) wijst er bovendien op dat nieuwe legfels tot laat in het seizoen (half juli) mogelijk zijn.

Elders werd een zeker broedgeval vastgesteld bij Paddepoel (Groningen). Hier ging het om een uitgemaaid nest. Dit geval is frappant omdat in het terrein alleen eind mei en gedurende slechts enkele dagen een roepend mannetje in

een klein stukje grasland werd gehoord, en het eerder om een doortrekker leek te gaan dan om een broedvogel. Deze nestvondst laat zien dat broedgevallen ook in dergelijke ongebruikelijke terreinen tot de mogelijkheid behoren, zij het in dit geval niet met succes bekroond. In verreweg de meeste andere graslandgebieden werden de territoria tot 1 augustus wel voor uitmaaien gespaard. Inmiddels is het ook in de meeste gebieden waar Kwartelkoningen voorkomen dankzij medewerking van boeren en natuurbeheerders gemeengoed geworden dat het maaien van hooiland wordt uitgesteld. In akkers blijft uitstel van de oogst problematisch, maar aangezien meer dan de helft van alle vogels hier in wintertarwe voorkomt en pas vanaf eind juli met de oogst wordt geconfronteerd (i.p.v. tweede helft juni voor hooiland), zal een groot deel van deze legfels vermoedelijk toch succesvol zijn. Dankzij de goede samenwerking met diverse boeren in het Oldambt bleek bovendien dat Kwartelkoningen en kuikens goede kans hebben aan de combine te ontsnappen.

Foto: Kees Koffijberg

Kees Koffijberg & Jan Schoppers

